TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2010. gada 14. septembrī *

Lieta C-550/07 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Tiesas Statūtu 56. pantam, ko 2007. gada 30. novembrī iesniedza

Akzo Nobel Chemicals Ltd, Heršama [*Hersham*] (Apvienotā Karaliste) un

Akcros Chemicals Ltd, Heršama,

ko pārstāv M. Mollika [*M. Mollica*], advokāts, pēc tam — M. van der Vaude [*M. van der Woude*], *avocate*, un K. Svāks [*C. Swaak*], *advocaat*,

apelācijas sūdzības iesniedzējas,

* Tiesvedības valoda — angļu.

ko atbalsta

Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, ko pārstāv V. Džeksone [*V. Jackson*] un E. Dženkinsone [*E. Jenkinson*], pārstāves, kurām palīdz M. Hoskinss [*M. Hoskins*], *barrister*,

Īrija, ko pārstāv D. O'Hagans [*D. O'Hagan*], pārstāvis, kam palīdz M. Kolinss [*M. Collins*], *SC*, kas norādīja adresi Luksemburgā, un

Nīderlandes Karaliste, ko pārstāv K. Viselsa [*C. Wissels*], kā arī Ī. de Frīss [*Y. de Vries*] un M. de Hrāfe [*M. de Grave*], pārstāvji,

personas, kas iestājušās lietā apelācijas instancē,

pārējie lietas dalībnieki —

Eiropas Komisija, ko pārstāv F. Kastiljo de la Torre [*F. Castillo de la Torre*] un K. Lūiss [*X. Lewis*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja pirmajā instancē,

Conseil des barreaux européens, Brisele (Beļģija), ko pārstāv Dž. Flinns [*J. Flynn*], *QC*,

Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, Hāga (Nīderlande), ko pārstāv O. Brauvers [*O. Brouwer*] un K. Šillemans [*C. Schillemans*], *advocaten*,

European Company Lawyers Association, Brisele, ko pārstāv M. Dolmanss [*M. Dolmans*] un K. Nordlandere [*K. Nordlander*], *avocats*, un Dž. Templs Langs [*J. Temple Lang*], *solicitor*,

American Corporate Counsel Association (ACCA) — European Chapter, Parīze (Francija), ko pārstāv G. Berišs [*G. Berrisch*], *Rechtsanwalt*, kuru pilnvarojis D. Hulls [*D. Hull*], *solicitor*,

International Bar Association, Londona (Apvienotā Karaliste), ko pārstāv Ž. Buhārts [*J. Buhart*] un I. Mišū [*I. Michou*], advokāti,

personas, kas iestājušās lietā pirmajā instancē.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji A. Ticano [*A. Tizzano*], H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] (referente) un E. Levits, tiesneši A. Ross [*A. Rosas*], U. Lehmuss [*U. Lõhmus*], M. Safjans [*M. Safjan*] un D. Švābi [*D. Šváby*],

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2010. gada 9. februāra tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2010. gada 29. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Ar šo apelācijas sūdzību *Akzo Nobel Chemicals Ltd.* (turpmāk tekstā — "*Akzo*") un *Akcros Chemicals Ltd.* (turpmāk tekstā — "*Akcros*") lūdz atcelt Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesas 2007. gada 17. septembra spriedumu apvienotajās lietās T-125/03 un T-253/03 *Akzo Nobel Chemicals* un *Akcros Chemicals*/Komisija (turpmāk

tekstā — "pārsūdzētais spriedums") tiktāl, ciktāl Pirmās instances tiesa [tagad — Vispārējā tiesa] ir noraidījusi lūgumu par saziņas ar *Akzo* štata juristu konfidencialitātes aizsardzību.

I — Savienības tiesības

2 Padomes 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17 — Pirmā regula par Līguma [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.) — 14. pantā ir paredzēts:

"1. Pildot [LESD 105.] pantā un noteikumos, kas pieņemti saskaņā ar [LESD 103.] pantu, noteiktos pienākumus, Komisija var izdarīt nepieciešamo izmeklēšanu uzņēmumos un uzņēmumu apvienībās.

Šim nolūkam Komisijas pilnvarotās amatpersonas drīkst:

a) pārbaudīt grāmatvedības un citus darījumu dokumentus;

b) iegūt grāmatvedības un citu darījumu dokumentu kopijas vai izdarīt izrakstus no tiem;

c) pieprasīt tūlītējus mutiskus paskaidrojumus;

d) iekļūt jebkurā uzņēmuma telpā, zemes īpašumā vai transportlīdzeklī.

2. Komisijas amatpersonas, kas pilnvarotas izdarīt šo izmeklēšanu, darbojas ar rakstisku pilnvaru [..].

3. Uzņēmumi un uzņēmumu apvienības pakļaujas izmeklēšanai, kas nolikta ar Komisijas lēmumu. Lēmumā precizē izmeklēšanas priekšmetu un mērķi, nosaka tā sākuma datumu un norāda [..] sodus un tiesības lēmumu pārbaudīt Tiesā.

[..]"

II — Tiesvedības rašanās fakti

3 Attiecīgos faktiskos apstākļus Pirmās instances tiesa pārsūdzētajā spriedumā ir apkopojusi šādi:

"1 2003. gada 10. februārī Komisija pieņēma Lēmumu C(2003) 559/4, ar kuru tā grozīja savu 2003. gada 30. janvāra Lēmumu C(2003) 85/4, nosakot, ka *Akzo* [..] un *Akcros* [..], kā arī to attiecīgajām meitas sabiedrībām saskaņā ar [..] Regulas Nr. 17 [..] 14. panta 3. punktu ir jāpakļaujas pārbaudēm, kuru mērķis ir meklēt

pierādījumus par iespējamām pret konkurenci vērstām darbībām (turpmāk tekstā — "lēmums par pārbaudi").

2 2003. gada 12. un 13. februārī Komisijas ierēdņi, kuriem palīdzēja pārstāvji no *Office of Fair Trading* (*OFT*, Lielbritānijas konkurences iestāde), pamatojoties uz lēmumu par pārbaudi, veica pārbaudi prasītāju telpās Eklzā, Mančestrā (Apvienotā Karaliste). Šīs pārbaudes laikā Komisijas ierēdņi nokopēja ievērojamu skaitu dokumentu.

3 Šo darbību laikā prasītāju pārstāvji norādīja Komisijas ierēdņiem, ka uz atsevišķiem dokumentiem, iespējams, attiecas advokātu un klientu saziņas konfidencialitāte (*legal professional privilege* jeb "LPP").

4 Komisijas ierēdņi prasītāju pārstāvjiem norādīja, ka viņiem ir vispārīgi jāiepazīstas ar attiecīgajiem dokumentiem, lai varētu izveidot savu viedokli par aizsardzību, kāda šiem dokumentiem varētu tikt noteikta. Garākas diskusijas laikā un pēc tam, kad Komisijas un *OFT* ierēdņi prasītāju pārstāvjiem bija norādījuši uz sekām, kas rodas, ja tiek kavētas pārbaudes darbības, tika nolemts, ka par pārbaudi atbildīgā persona vispārīgi iepazīsies ar attiecīgajiem dokumentiem prasītāju pārstāvja klātbūtnē.

5 Pārbaudot minētos dokumentus, radās domstarpības par pieciem dokumentiem, kurus Komisija visbeidzot aplūkoja divējādi.

[..]

8 Trešais dokuments, par ko bija strīds, bija *Akcros* [..] ģenerāldirektora piezīmes rokrakstā, par kurām prasītājas norādīja, ka tās ir rakstītas saistībā ar diskusijām ar darbiniekiem un izmantotas, lai sagatavotu A sēriju veidojošo drukāto memorandu. Visbeidzot, divi pēdējie aplūkotie dokumenti ir divas elektroniskā pasta vēstules starp *Akcros* [..] ģenerāldirektoru un *S.* — *Akzo* [..] koordinatoru konkurences tiesību jomā. Pēdējais minētais ir advokāts, Nīderlandes Advokātu kolēģijas loceklis, kurš faktisko apstākļu rašanās laikā strādāja *Akzo* [..] juridiskajā dienestā un līdz ar to bija šajā uzņēmumā nodarbināts pastāvīgi.

9 Pēc šo pēdējo minēto trīs dokumentu pārbaudes un prasītāju paskaidrojumu apkopošanas par pārbaudi atbildīgā persona uzskatīja, ka uz tiem pilnīgi noteikti neattiecas advokāta un klienta saziņas konfidencialitāte. Rezultātā tā nokopēja tos vienā eksemplārā un pievienoja lietas materiāliem, nenošķirot tos atsevišķā aizzīmogotā aploksnē. Prasītājas šos trīs dokumentus ir noteikušas kā "B sērijai" atbilstošus.

10 2003. gada 17. februārī prasītājas iesniedza Komisijai vēstuli, kurā pauda iemeslus, kādēļ [..] B sērijas dokumentus, viņuprāt, aizsargā konfidencialitāte.

11 Ar 2003. gada 1. aprīļa vēstuli Komisija informēja prasītājas, ka to 2003. gada 17. februāra vēstulē paustie argumenti neļauj tai secināt, ka uz dokumentiem patiešām attiecas konfidencialitāte. Tā tomēr norādīja, ka prasītājām ir iespēja iesniegt apsvērumus par šiem sākotnējiem secinājumiem divu nedēļu laikā, kurām beidzoties, Komisija pieņems galīgo lēmumu.

[..]

14 2003. gada 8. maijā Komisija pieņēma Lēmumu C(2003) 1533, galīgā redakcija, ar kuru lūgums par dokumentu, par kuriem ir strīds, aizsardzību advokātu un klientu saziņas konfidencialitātes ietvaros, pamatojoties uz Regulas Nr. 17 14. panta 3. punktu, tika noraidīts (turpmāk tekstā — "2003. gada 8. maija lēmums par atteikumu"). Šī lēmuma 1. punktā Komisija noraidīja prasītāju lūgumu atdot atpakaļ [..] B sērijas dokumentus un apstiprināt visu tās rīcībā esošo dokumentu kopiju iznīcināšanu. [..]

[..]

18 2003. gada 8. septembrī [..] pēc Pirmās instances tiesas priekšsēdētāja lūguma Komisija ar konfidenciālu vēstuli nosūtīja B sērijas dokumentu kopijas [..]."

III — Tiesvedība Pirmās instances tiesā un pārsūdzētais spriedums

4 Abu prasību, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas bija cēlušas Pirmās instances tiesā attiecīgi 2003. gada 11. aprīlī un 4. jūlijā, priekšmets bija, pirmkārt, lūgums atcelt Komisijas 2003. gada 10. februāra Lēmumu C(2003) 559/4 un tiktāl, ciktāl nepieciešams, — Komisijas 2003. gada 30. janvāra Lēmumu C(2003) 85/4, ar kuru *Akzo* un *Akcros*, kā arī to attiecīgajām meitas sabiedrībām tika noteikts pienākums pakļauties saskaņā ar Regulas Nr. 17 14. panta 3. punktu veiktajām pārbaudēm (Lieta COMP/E-1/38.589), un noteikt Komisijai pienākumu atdot atpakaļ atsevišķus attiecīgās pārbaudes laikā izņemtus dokumentus, kā arī aizliegt tai izmantot šo dokumentu saturu (lieta T-125/03), un, otrkārt, lūgums atcelt 2003. gada 8. maija lēmumu par atteikumu (lieta T-253/03).

5 Ar pārsūdzēto spriedumu Pirmās instances tiesa noraidīja prasību atcelt lēmumu par pārbaudi (lieta T-125/03) kā nepieņemamu un prasību atcelt 2003. gada 8. maija lēmumu par atteikumu (lieta T-253/03) — kā nepamatotu.

IV — Lietas dalībnieku prasījumi

6 *Akzo* un *Akcros* prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt pārsūdzēto spriedumu daļā, kurā Pirmās instances tiesa ir noraidījusi lūgumu par saziņas ar *Akzo* štata juristu konfidencialitātes aizsardzību;

— atcelt 2003. gada 8. maija lēmumu par atteikumu daļā, kurā atteikts atdot atpakaļ elektroniskā pasta saraksti ar *Akzo* štata juristu (kas ietilpst B sērijas dokumentos), un

— piespriest Komisijai atlīdzināt apelācijas tiesvedībā un tiesvedībā Pirmās instances tiesā radušos tiesāšanās izdevumus tiktāl, ciktāl tie ir saistīti ar šīs apelācijas sūdzības ietvaros izvirzīto pamatu.

7 *Conseil des barreaux européens* [Eiropas Savienības Advokātu apvienību padomes], kas iestājusies lietā pirmajā instancē, prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt pārsūdzēto spriedumu daļā, kurā Pirmās instances tiesa ir atteikusies atzīt, ka uz saziņu starp *Akzo* un *S.* ir attiecināms konfidencialitātes princips, un šajā daļā atcelt arī 2003. gada 8. maija lēmumu par atteikumu vai pakārtoti — ja Tiesa uzskatītu, ka tā nevar pieņemt nolēmumu šajā lietā — nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, un

— piespriest Komisijai atlīdzināt apelācijas tiesvedībā un tiesvedībā Pirmās instances tiesā radušos tiesāšanās izdevumus tiktāl, ciktāl tie ir saistīti ar šīs apelācijas sūdzības ietvaros izvirzītajiem jautājumiem.

8 *Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten* [Nīderlandes Advokātu kolēģijas], kas iestājusies lietā pirmajā instancē, prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt pārsūdzēto spriedumu daļā, kurā Pirmās instances tiesa ir noraidījusi *Akzo* izvirzīto prasības pamatu par to, ka attiecībā uz abām elektroniskā pasta vēstulēm starp *Akcros* ģenerāldirektoru un *Akzo* nodarbināto advokātu nav piemērota

aizsardzība saskaņā ar Kopienu tiesību principu par advokāta un viņa klienta saziņas konfidencialitātes aizsardzību, ņemot vērā starp šo uzņēmumā nodarbināto advokātu un *Akzo* pastāvošās darba tiesiskās attiecības, un

— piespriest Komisijai atlīdzināt tai tiesvedībā Pirmās instances tiesā un šajā apelācijas tiesvedībā radušos tiesāšanās izdevumus.

9 *European Company Lawyers Association* [Eiropas Uzņēmumu juristu apvienības], kas iestājusies lietā pirmajā instancē, prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt pārsūdzēto spriedumu daļā, kurā Pirmās instances tiesa ir nospriedusi, ka uz saziņu starp *Akcros* un *Akzo* juridiskā dienesta darbinieku nav attiecināms saziņas konfidencialitātes princips, un

— piespriest Komisijai atlīdzināt tai radušos tiesāšanās izdevumus.

10 *American Corporate Counsel Association (ACCA) — European Chapter* [Amerikas Uzņēmumu juristu apvienības Eiropas nodaļas], kas iestājusies lietā pirmajā instancē, prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt pārsūdzēto spriedumu daļā, kurā Pirmās instances tiesa ir noraidījusi lūgumu par elektroniskās sarakstes ar *Akzo* štata juristu konfidencialitātes aizsardzību (B sērijas dokumentu sastāvdaļa);

— atcelt 2003. gada 8. maija lēmumu par atteikumu daļā, kurā atteikts atdot atpakaļ apelācijas sūdzības iesniedzējām šīs elektroniskās sarakstes kopijas, vai pakārtoti — nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, un

— piespriest Komisijai atlīdzināt apelācijas tiesvedībā un tiesvedībā Pirmās instances tiesā radušos tiesāšanās izdevumus tiktāl, ciktāl tie ir saistīti ar šīs apelācijas sūdzības ietvaros izvirzīto pamatu.

11 *International Bar Association* [Starptautiskās Advokātu kolēģijas], kas iestājusies lietā pirmajā instancē, prasījumi Tiesai ir šādi:

— atcelt pārsūdzēto spriedumu daļā, kurā uz B sērijas elektroniskā pasta vēstulēm starp *Akzo* un *S.* nav attiecināta konfidencialitātes aizsardzība, un

— piespriest Komisijai atlīdzināt *International Bar Association* apelācijas tiesvedībā un tiesvedībā Pirmās instances tiesā radušos tiesāšanās izdevumus tiktāl, ciktāl šie izdevumi ir saistīti ar šīs apelācijas sūdzības ietvaros izskatītajiem jautājumiem.

12 Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, Īrija, kā arī Nīderlandes Karaliste, kas ir iestājušās lietā apelācijas instancē, pievienojas *Akzo* un *Akcros* izvirzītajiem prasījumiem.

13 Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

— noraidīt apelācijas sūdzību un

— piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējām atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

V — Par apelācijas sūdzību

A — *Par apelācijas sūdzības priekšmetu*

14 Apelācijas sūdzība attiecas tikai uz daļu no B sērijas dokumentiem, proti, uz divām elektroniskā pasta vēstulēm starp *Akcros* ģenerāldirektoru un *S.* Brīdī, kad apelācijas sūdzības iesniedzēju birojos Apvienotajā Karalistē tika veiktas pārbaudes, *S.* bija *Akzo* — saskaņā ar Lielbritānijas tiesībām dibinātas sabiedrības — juridiskā dienesta darbinieks un vienlaicīgi arī Nīderlandes Advokātu kolēģijas loceklis. Komisija bija pievienojusi šo elektroniskā pasta vēstuļu kopijas lietas materiāliem.

15 Komisija ir norādījusi — ko apelācijas sūdzības iesniedzējas arī nav apstrīdējušas —, ka savā 2009. gada 11. novembra lēmumā, ar ko saistībā ar procedūru, kuras ietvaros 2003. gadā tika veiktas pārbaudes *Akzo* un *Akcros* birojos (Lieta COMP/38.589 — termiskie stabilizatori; SEC(2009) 1559 un SEC(2009) 1560), tika noteikti naudas sodi, tā nav balstījusies uz šīm divām strīdīgajām elektroniskā pasta vēstulēm. Arī Komisijas

apgalvojums par to, ka saistībā ar šīm elektroniskā pasta vēstulēm nav notikusi nekāda informācijas apmaiņa ar valsts konkurences iestādēm, nav ticis apstrīdēts.

B — *Par apelācijas sūdzības iesniedzēju interesi celt prasību*

1. Lietas dalībnieku argumenti

16 Vispirms Komisija pauž šaubas, vai *Akzo* un *Akcros* vispār ir interese celt prasību. Abas elektroniskā pasta vēstules neatbilstot pirmajam nosacījumam saistībā ar advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes aizsardzību, kas ir paredzēts 1982. gada 18. maija sprieduma lietā 155/79 *AM & S Europe*/Komisija (*Recueil*, 1575. lpp.) 21. un 23. punktā un saskaņā ar kuru ir jābūt lūgtam un sniegtam juridiskam atzinumam tiesību uz aizstāvību īstenošanas ietvaros. Komisija norāda, ka pirmā elektroniskā pasta vēstule ir tikai lūgums komentēt kādai trešai personai nosūtāmās vēstules projektu. Otrajā elektroniskā pasta vēstulē esot ietvertas tikai redakcionāla rakstura izmaiņas.

17 Līdz ar to Komisija uzskata, ka uz abām šīm elektroniskā pasta vēstulēm nevar tikt attiecināta advokāta un tā klienta juridiskajai saziņai piemērojamā aizsardzība.

18 Tāpat Komisija norāda, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav apgalvojušas, ka strīdīgie dokumenti atbilst pirmajam nosacījumam saistībā ar advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes aizsardzību, kas ir paredzēts iepriekš minētā sprieduma lietā *AM & S Europe*/Komisija 21. un 23. punktā.

19 Visbeidzot, Komisija norāda, ka *Akzo* un *Akcros* interese celt prasību ir zudusi vēlākais tās 2009. gada 11. novembra lēmuma, ar kuru šīm sabiedrībām piemērots naudas sods, pieņemšanas brīdī.

20 *Akzo* un *Akcros* uz to atbild, ka Pirmās instances tiesa nemaz nav izvērtējusi abu elektroniskā pasta vēstuļu saturu. Tā esot atbalstījusi 2003. gada 8. maija lēmumu par atteikumu, nospriežot, ka uz attiecīgajiem dokumentiem nav attiecināms konfidencialitātes princips, jo tie nav uzskatāmi par saziņu ar individuāli praktizējošu advokātu. Turklāt minētajā lēmumā konfidencialitātes aizsardzība esot izslēgta nevis attiecīgo dokumentu satura dēļ, bet gan tikai attiecīgā advokāta statusa dēļ.

21 *Akzo* un *Akcros* no tā secina, ka jautājums par to, vai abas šīs elektroniskā pasta vēstules atbilst pirmajam nosacījumam, kuram ir jābūt izpildītam, lai varētu tikt piemērota aizsardzība atbilstoši konfidencialitātes principam, ir faktiska rakstura jautājums, uz kuru vēl nav tikusi sniegta atbilde. Šo jautājumu neesot iespējams atrisināt šīs tiesvedības ietvaros, kurā var tikt izskatīti tikai tiesību jautājumi.

2. Tiesas vērtējums

22 Lai varētu atbildēt uz Komisijas izvirzīto iebildi, ir jāatgādina, ka interese celt prasību ir uzskatāma par tādu prasības pieņemamības nosacījumu, kuram ir jāturpina pastāvēt līdz tiesas nolēmuma pasludināšanai (skat. 2008. gada 17. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās C-373/06 P, C-379/06 P un C-382/06 P *Flaherty* u.c./Komisija, Krājums, I-2649. lpp., 25. punkts un tajā minētā judikatūra).

23 Tiesa ir arī precizējusi, ka šāda interese pastāv, ja apelācijas iznākums var radīt labumu lietas dalībniekam, kas to ir ierosinājis (skat. 2003. gada 3. aprīļa spriedumu lietā C-277/01 P Parlaments/*Samper*, *Recueil*, I-3019. lpp., 28. punkts, un 2007. gada 7. jūnija spriedumu lietā C-362/05 P *Wunenburger*/Komisija, Krājums, I-4333. lpp., 42. punkts, kā arī 2008. gada 8. aprīļa rīkojumu lietā C-503/07 P *Saint-Gobain Glass Deutschland*/Komisija, Krājums, I-2217. lpp., 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

24 Saistībā ar šo apelācijas tiesvedību ir jānorāda, ka Komisijas apgalvojums — saskaņā ar kuru uz abām elektroniskā pasta vēstulēm starp *Akcros* ģenerāldirektoru un *S.* acīmredzami nevar tikt attiecināta advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes aizsardzība — nevar ietekmēt apelācijas sūdzības iesniedzēju interesi celt prasību. Šāda veida argumentācija, kuras mērķis ir pierādīt, ka Pirmās instances tiesa ir pamatoti nospriedusi, ka uz abām elektroniskā pasta vēstulēm nav attiecināma advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes aizsardzība, ir saistīta nevis ar apelācijas sūdzības pieņemamību, bet gan ar tās pamatotību.

25 Attiecībā uz Komisijas apsvērumiem par to, ka iepriekš minētā 2009. gada 11. novembra lēmuma pieņemšanas rezultātā ir izzudusi apelācijas sūdzības iesniedzēju interese turpināt šo tiesvedību, ir jāatgādina, ka ar 2003. gada 8. maija lēmumu par atteikumu, kas ir pārsūdzētā sprieduma priekšmets, Komisija ir atteikusies apmierināt apelācijas sūdzības iesniedzēju lūgumu cita starpā atdot atpakaļ tām abas elektroniskā pasta vēstules starp *Akcros* ģenerāldirektoru un *S.* un apstiprināt visu tās rīcībā esošo šo dokumentu kopiju iznīcināšanu. Pārbaužu laikā iespējami pieļautais advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes pārkāpums rodas nevis brīdī, kad Komisija savu pēc būtības pieņemto lēmumu ir pamatojusi ar aizsargājamu dokumentu, bet gan brīdī, kad Komisijas ierēdnis izņem šādu dokumentu. Šādos apstākļos apelācijas sūdzības iesniedzēju interese celt prasību turpinās vismaz tik ilgi, kamēr Komisijas rīcībā atrodas 2003. gada 8. maija lēmumā par atteikumu minētie dokumenti vai to kopijas.

26 Šādos apstākļos *Akzo* un *Akcros* ir interese celt prasību šajā lietā.

C — *Par lietas būtību*

27 *Akzo* un *Akcros* ir izvirzījušas trīs pamatus savas apelācijas sūdzības pamatojumam, pirmo no tiem kā galveno un otro un trešo — kā pakārtotus.

28 Visi šie apelācijas sūdzības pamati ir vērsti pret pārsūdzētā sprieduma 165.–180. punktu. Apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā norāda, ka Pirmās instances tiesa ir kļūdaini atteikusies attiecināt uz abām elektroniskā pasta vēstulēm ar *S.* advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes aizsardzību.

29 Ņemot vērā, ka *European Company Lawyers Association*, kas bija iestājusies lietā pirmajā instancē, un Īrija, kas ir iestājusies lietā Tiesā, ir norādījušas, ka Pirmās instances tiesa, pasludinot pārsūdzēto spriedumu, ir pārkāpusi īpašumtiesības un tiesības brīvi veikt profesionālo darbību, ir jāteic, ka *Akzo* un *Akcros* šos prasības pamatus pirmajā instancē nebija izvirzījušas. Šādos apstākļos tie ir noraidāmi kā nepieņemami.

1. Par pirmo apelācijas sūdzības pamatu

30 *Akzo* un *Akcros* savu pirmo apelācijas sūdzības pamatu ir balstījušas uz diviem argumentiem. Pirmkārt, tās apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir kļūdaini interpretējusi otro konfidencialitātes principa nosacījumu saistībā ar advokāta, ar kuru notiek saziņa, profesionālo statusu, kas paredzēts iepriekš minētajā spriedumā lietā *AM & S Europe*/Komisija, un, otrkārt, ka ar šādu interpretāciju Pirmās instances tiesa ir pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu.

31 Komisija apgalvo, ka šis apelācijas sūdzības pamats ir nepamatots.

a) Par pirmo argumentu

i) Lietas dalībnieku argumenti

32 *Akzo* un *Akcros* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 166. un 167. punktā kļūdaini ir veikusi "burtisku un daļēju" iepriekš minētā sprieduma lietā *AM & S Europe*/Komisija interpretāciju saistībā ar otro konfidencialitātes principa nosacījumu, kas ir saistīts ar advokāta statusu. *Akzo* un *Akcros* uzskata, ka Pirmās instances tiesai bija jāveic "teleoloģiska" šī nosacījuma interpretācija un jānonāk pie secinājuma, ka uz strīdīgo saziņu ir attiecināma saskaņā ar šo principu paredzētā aizsardzība.

33 *Akzo* un *Akcros* norāda, ka iepriekš minētā sprieduma lietā *AM & S Europe*/Komisija 21. punkta apvienojumā ar 24. punktu formulējums liecina, ka Tiesa darba tiesisko attiecību pastāvēšanu nepielīdzina advokāta neatkarības neesamībai.

34 *Akzo* un *Akcros*, kā arī dažas personas, kas iestājušās lietā, uzsver, ka advokāta neatkarības kritērijs nevar tikt interpretēts tādējādi, ka uzņēmumā nodarbinātie advokāti tiek automātiski izslēgti. Būtībā uzņēmumā nodarbināts advokāts jau ņemot vērā tā profesionālās ētikas pienākumus un disciplināro atbildību vien, ir tikpat neatkarīgs kā individuāli praktizējošs advokāts. Turklāt īpaša nozīme esot arī neatkarības garantijām, kādas ir "advocaat in dienstbetrekking", t.i., advokātam, kurš saskaņā ar Nīderlandes tiesībām ir darba tiesiskajās attiecībās.

35 *Akzo* un *Akcros* norāda, ka, ņemot vērā šajā gadījumā piemērojamās profesionālās ētikas un disciplīnas normas, darba tiesiskās attiecības ir pilnībā savienojamas ar neatkarīga advokāta jēdzienu. Tās apgalvo, ka līgumā, kas noslēgts starp *S.* un sabiedrību, kurā viņš ir nodarbināts, ir noteikts, ka viņam ir jāievēro advokāta funkciju neatkarīgas īstenošanas pienākums un jāatturas no jebkādām darbībām, kas varētu ietekmēt šo uzdevumu. Minētajā līgumā *S.* esot arī atļauts veikt visus profesionālos pienākumus, ko uzliek Nīderlandes Advokātu kolēģija.

36 *Akzo* un *Akcros* arī piebilst, ka uzņēmumā nodarbinātajam advokātam, par kādu ir runa šajā lietā, ir jāievēro Nīderlandes Advokātu kolēģijas pieņemtais uzvedības kodekss un jāpakļaujas tās uzraudzībai. Turklāt normatīvajos aktos esot paredzētas zināmas papildu garantijas, lai varētu objektīvi atrisināt iespējamās uzņēmumā nodarbinātā advokāta un uzņēmuma starpā pastāvošās domstarpības.

37 Komisija apgalvo, ka Pirmās instances tiesa ir pareizi piemērojusi konfidencialitātes principu. Tā norāda, ka no iepriekš minētā sprieduma lietā *AM & S Europe*/Komisija 24.–26. punkta skaidri izriet, ka būtiskākais kritērijs, lai uz saziņu ar advokātu varētu attiecināt aizsardzību atbilstoši šim principam, ir tas, ka advokāts nav sava klienta štata darbinieks.

38 Līdz ar to Komisija uzskata, ka, ja Tiesa būtu vēlējusies konfidencialitātes principu attiecināt arī uz saziņu ar advokātiem, kuri ir personas, kas tiem lūgusi sniegt atzinumu, darbinieki, tā nebūtu ierobežojusi otrā nosacījuma, kas paredzēts iepriekš minētā sprieduma lietā *AM & S Europe*/Komisija 21. punktā, piemērošanas jomu.

39 Komisija uzsver, ka iepriekš minētajā spriedumā lietā *AM & S Europe*/Komisija Tiesa ir ierindojusi advokātus vienā no divām kategorijām, nodalot, no vienas puses, advokātus, kas atrodas darba tiesiskajās attiecībās un ir uzņēmumā nodarbināti advokāti, un, no otras puses, advokātus, kurus nesaista darba līgums. Tikai otrajā kategorijā ietilpstošo advokātu sagatavotie dokumenti esot uzskatāmi par tādiem, kurus aizsargā konfidencialitātes princips.

ii) Tiesas vērtējums

40 Vispirms ir jāatgādina, ka iepriekš minētajā spriedumā lietā *AM & S Europe*/Komisija Tiesa, ņemot vērā attiecīgajā laika posmā dalībvalstu tiesību sistēmās pastāvošos kopējos kritērijus un līdzīgos nosacījumus, sprieduma 21. punktā ir nospriedusi, ka advokātu un to klientu saziņas konfidencialitāte būtu jāaizsargā Eiropas Kopienu līmenī. Tiesa tomēr precizēja, ka šīs aizsardzības piemērošana ir atkarīga no divu kumulatīvu nosacījumu izpildes.

41 Šajā ziņā Tiesa ir uzsvērusi, ka, pirmkārt, saziņai ar advokātu ir jābūt saistītai ar "klienta tiesību uz aizstāvību" īstenošanu un, otrkārt, tai ir jābūt tādai saziņai, kas ir notikusi ar "neatkarīgiem advokātiem", proti, "advokātiem, kurus ar to klientu nesaista darba tiesiskās attiecības".

42 Attiecībā uz otro nosacījumu Tiesa iepriekš minētā sprieduma lietā *AM & S Europe*/Komisija 24. punktā ir norādījusi, ka prasība par neatkarīga advokāta stāvokli un statusu — kas ir jāizpilda juridiskajam padomniekam, kurš ir sagatavojis dokumentus, uz kuriem var tikt attiecināta aizsardzība, — izriet no koncepcijas, ka advokāts līdzdarbojas tiesas spriešanas procesā un tam neatkarīgi un taisnības interesēs ir jāsniedz klientam nepieciešamā juridiskā palīdzība. Šīs aizsardzības otra puse ir profesionālās ētikas un disciplīnas normas, kas ir paredzētas un tiek īstenotas vispārējo interešu labā. Tiesa šī sprieduma 24. punktā ir arī norādījusi, ka šāda koncepcija atbilst dalībvalstu kopīgajām tiesiskajām tradīcijām un, kā tas izriet no Tiesas Statūtu 19. panta noteikumiem, ir atrodama arī Savienības tiesību sistēmā.

43 Šos secinājumus Tiesa ir atkārtojusi arī šī iepriekš minētā sprieduma 27. punktā, saskaņā ar kuru saziņai, uz kuru var tikt attiecināta konfidencialitātes aizsardzība, ir jānotiek ar "neatkarīgu advokātu, proti, ar advokātu, kuru ar tā klientu nesaista darba tiesiskās attiecības".

44 No tā izriet, ka neatkarības nosacījums nozīmē, ka starp advokātu un tā klientu nepastāv nekādas darba tiesiskās attiecības, kā rezultātā saziņas konfidencialitātes aizsardzība nav attiecināma uz uzņēmuma vai uzņēmumu grupas ietvaros notikušo saziņu ar uzņēmumā nodarbināto advokātu.

45 Kā savu secinājumu 60. un 61. punktā norādījusi ģenerāladvokāte, advokāta neatkarības jēdziens ir formulēts ne tikai pozitīvi — atsaucoties uz profesionālām saistībām —, bet arī negatīvi — uzsverot darba tiesisko attiecību neesamību. Neraugoties uz

piederību advokātu kolēģijai un no tā izrietošām profesionālām saistībām, uzņēmumā nodarbināts advokāts — nav tikpat neatkarīgs no sava darba devēja kā advokātu birojā praktizējošs advokāts no sava klienta. Šādos apstākļos uzņēmuma uzņēmumā nodarbināts advokāts nevar tikpat efektīvi kā advokātu birojā praktizējošs advokāts risināt iespējamos interešu konfliktus starp saviem profesionālajiem pienākumiem un sava klienta mērķiem un vēlmēm.

46 Runājot par profesionālajām saistībām, uz kurām apelācijas sūdzības iesniedzējas ir norādījušas, lai pierādītu *S.* neatkarību, ir jāteic, ka, lai arī *Akzo* un *Akcros* norādītās profesionālās saistības atbilstoši Nīderlandes tiesībām var nostiprināt uzņēmumā nodarbināta advokāta statusu, tomēr tās nevar nodrošināt advokātu birojā praktizējošam advokātam pielīdzināmu neatkarību.

47 Neraugoties uz šajā lietā piemērojamajām profesionālajām saistībām, saskaņā ar attiecīgajām Nīderlandes tiesību normām uzņēmumā nodarbināts advokāts, lai kādas arī nebūtu tā profesijas veikšanā pastāvošās garantijas, nevar tikt pielīdzināts advokātu birojā praktizējošam advokātam, ņemot vērā tā darba ņēmēja statusu, kas pats par sevi neļauj uzņēmumā nodarbinātam advokātam neņemt vērā tā darba devēja īstenoto komercstratēģiju un tādējādi apdraud tā iespēju veikt neatkarīgu profesionālo darbību.

48 Tāpat ir jānorāda, ka sava darba līguma ietvaros uzņēmumā nodarbinātam advokātam var nākties veikt arī citas funkcijas, piemēram, kā šajā lietā — koordinatora funkcijas konkurences tiesību jomā, kas var ietekmēt uzņēmuma komercpolitiku. Tomēr šādas funkcijas var tikai nostiprināt advokāta ciešās attiecības ar tā darba devēju.

49 No tā izriet, ka gan no uzņēmumā nodarbināta advokāta ekonomiskās atkarības, gan no ciešo attiecību ar tā darba devēju viedokļa uzņēmumā nodarbinātam advokātam nav advokātu birojā praktizējošam advokātam pielīdzināmas profesionālās neatkarības.

50 Tādējādi Pirmās instances tiesa, nepieļaudama kļūdu tiesību piemērošanā, ir pareizi piemērojusi otro konfidencialitātes principa nosacījumu, kas paredzēts iepriekš minētajā spriedumā lietā *AM & S Europe*/Komisija.

51 Līdz ar to pirmais *Akzo* un *Akcros* pirmā apelācijas sūdzības pamata ietvaros izvirzītais arguments ir noraidāms.

b) Par otro argumentu

i) Lietas dalībnieku argumenti

52 *Akzo* un *Akcros* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 174. punktā ir kļūdaini noraidījusi iebildumu par to, ka atteikums attiecināt konfidencialitātes aizsardzības principu uz saziņu ar uzņēmumā nodarbinātu advokātu ir pretējs vienlīdzīgas attieksmes principam. Proti, pamatkritērijs šī principa piemērojamības noteikšanai esot ar šajā lietā piemērojamajām profesionālās ētikas un disciplinārās atbildības normām nodrošinātā neatkarība. Saskaņā ar šo kritēriju uzņēmumā nodarbinātu advokātu situācija neatšķiras no advokātu birojā praktizējošo advokātu situācijas.

53 Komisija uzskata, ka Pirmās instances tiesa iepriekš minētajā pārsūdzētā sprieduma punktā ir pamatoti secinājusi, ka uzņēmumā nodarbināta advokāta un advokātu birojā praktizējoša advokāta situācija ir acīmredzami atšķirīga un nav salīdzināma, it īpaši ņemot vērā uzņēmumā nodarbināto advokātu personīgo, funkcionālo, strukturālo un hierarhisko integrāciju uzņēmumā, kurā tie ir nodarbināti.

ii) Tiesas vērtējums

54 Vispirms ir jāatgādina, ka vienlīdzīgas attieksmes princips ir vispārējs Savienības tiesību princips, kas ietverts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 20. un 21. pantā.

55 Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai šis princips nosaka, ka līdzīgas situācijas nevar aplūkot atšķirīgi un dažādas situācijas savukārt nevar aplūkot vienādi, ja vien šāda pieeja nav objektīvi pamatota (skat. 2006. gada 10. janvāra spriedumu lietā C-344/04 *IATA* un *ELFAA*, Krājums, I-403. lpp., 95. punkts; 2007. gada 3. maija spriedumu lietā C-303/05 *Advocaten voor de Wereld*, Krājums, I-3633. lpp., 56. punkts, kā arī 2008. gada 16. decembra spriedumu lietā C-127/07 *Arcelor Atlantique* un *Lorraine* u.c., Krājums, I-9895. lpp., 23. punkts).

56 Saistībā ar abu advokātu kategoriju galvenajām raksturiezīmēm, proti, to attiecīgo profesionālo statusu, no šī sprieduma 45.–49. punkta izriet, ka, neraugoties uz iespējamo iekļaušanu advokātu kolēģijā un pienākumu ievērot noteiktas profesionālās saistības, uzņēmumā nodarbinātam advokātam attiecībā pret savu darba devēju nav tāda pati neatkarības pakāpe, kā tas ir advokātu birojā praktizējoša advokāta gadījumā, kas darbojas ar savu klientu nesaistītā advokātu birojā.

57 Kā savu secinājumu 83. punktā norādījusi ģenerāladvokāte, šo neatkarības ziņā pastāvošo atšķirību svarīgumu nemazina tikai tas vien, ka valsts likumdevējs — izskatāmajā lietā tas ir Nīderlandes likumdevējs — ir vēlējies asimilēt advokātu birojā praktizējošos advokātus un uzņēmumā nodarbinātos advokātus. Šāda vienlīdzība attiecas tikai uz uzņēmuma štata jurista oficiālu kļūšanu par advokātu kolēģijas locekli un uz profesionālajām saistībām, kas viņam no tā izriet. Turpretī šie pamatnoteikumi nekādi neietekmē advokāta, kuram ir darba tiesiskās attiecības ar attiecīgo uzņēmumu, ekonomisko atkarību un ievērojami lielāko personīgo identificēšanos.

58 No šiem apsvērumiem izriet, ka uzņēmumā nodarbināta advokāta stāvoklis ievērojami atšķiras no advokātu birojā praktizējoša advokāta stāvokļa, kā rezultātā to attiecīgās situācijas nav salīdzināmas šī sprieduma 55. punktā minētās judikatūras izpratnē.

59 Tādējādi Pirmās instances tiesa ir pamatoti secinājusi, ka šajā lietā nav konstatējams vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums.

60 Līdz ar to arī otrais pirmā apelācijas sūdzības pamata ietvaros izvirzītais arguments ir noraidāms.

61 Tādējādi šis apelācijas sūdzības pamats tiek pilnībā noraidīts.

2. Par otro apelācijas sūdzības pamatu

62 Gadījumā, ja Tiesa uzskatītu, ka Pirmās instances tiesa ir pareizi interpretējusi iepriekš minēto spriedumu lietā *AM & S Europe*/Komisija un ka ar šo 1982. gadā

pasludināto spriedumu Tiesa ir vēlējusies neattiecināt konfidencialitātes aizsardzības principu uz saziņu ar tādiem advokātiem, kuri atrodas darba tiesiskajās attiecībās, *Akzo* un *Akcros* pakārtoti ir izvirzījušas otro apelācijas sūdzības pamatu, kas sastāv no diviem argumentiem, katrs no kuriem ir sadalīts divās daļās.

63 Pirmā argumenta ietvaros apelācijas sūdzības iesniedzējas, kuras atbalsta vairākas personas, kas iestājušās lietā, atsaucas uz valstu tiesību sistēmu attīstību, no vienas puses, un uz Savienības tiesību sistēmas attīstību, no otras puses. Saistībā ar otro argumentu *Akzo* un *Akcros*, pirmkārt, atsaucas uz tiesībām uz aizstāvību un, otrkārt, uz tiesiskās drošības principu.

64 Komisija uzskata, ka neviens no šiem argumentiem nevar pamatot izvirzīto apelācijas sūdzības pamatu.

a) Par pirmā argumenta pirmo daļu (valstu tiesību sistēmu attīstība)

i) Lietas dalībnieku argumenti

65 *Akzo* un *Akcros* norāda, ka, ņemot vērā kopš 1982. gada notikušās ievērojamās izmaiņas "juridiskajā ainavā", Pirmās instances tiesai bija jāveic "atkārtota [iepriekš minētā sprieduma lietā *AM & S Europe*/Komisija] interpretācija" saistībā ar advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes principu.

66 *Akzo* un *Akcros* uzskata, ka pārsūdzētā sprieduma 170. un 171. punktā Pirmās instances tiesa kļūdaini ir atteikusies paplašināt konfidencialitātes principa *ratione personae*, pamatojoties uz to, ka valstu tiesībās nav vienprātīgi un nepārprotami paredzēta saziņas ar uzņēmuma štata juristu konfidencialitātes aizsardzība. Neraugoties uz vienotas tendences neesamību valstu līmenī, Savienības tiesībās varot tikt paredzēti juridiskie kritēriji tiesību uz aizstāvību aizsardzībai, kuriem ir augstāks spēks nekā atsevišķās valstu tiesību sistēmās pastāvošajiem kritērijiem.

67 Komisija norāda, ka ar šo apelācijas sūdzības pamatu apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā lūdz Tiesu izmainīt no iepriekš minētā sprieduma lietā *AM & S Europe*/Komisija izrietošo judikatūru.

68 Komisija apgalvo, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav apstrīdējušas Pirmās instances tiesas izdarīto secinājumu, saskaņā ar kuru dalībvalstu tiesībās nepastāv vairākuma atbalstīta tendence par to, ka saziņa ar uzņēmumā nodarbinātu advokātu būtu aizsargājama atbilstoši konfidencialitātes principam.

ii) Tiesas vērtējums

69 Ir jāatgādina, ka Tiesa savos iepriekš minētajā spriedumā lietā *AM & S Europe*/Komisija izdarītajos secinājumos attiecībā uz konfidencialitātes aizsardzības principu konkurences tiesību jomā veikto pārbaužu procedūru ietvaros ir uzsvērusi, ka šajā Savienības tiesību jomā ir jāņem vērā dalībvalstu tiesību kopīgie principi un nostājas attiecībā uz konfidencialitātes aizsardzību, it īpaši saistībā ar noteikta veida saziņu starp advokātiem un to klientiem (skat. šī sprieduma 18. punktu). Šajā nolūkā Tiesa ir salīdzinājusi dažādu valstu tiesības.

70 Iepriekš minētā sprieduma lietā *AM & S Europe*/Komisija 19. un 20. punktā Tiesa ir nospriedusi, ka, lai arī advokātu un to klientu saziņas aizsardzība ir vispārēji atzīta, tās apjoms un piemērošanas kritēriji dažādu valstu tiesiskajos regulējumos ir atšķirīgi. Pamatojoties uz šo salīdzinājumu, Tiesa tomēr ir atzinusi, ka, ja ir izpildīti abi šī sprieduma 21. punktā minētie nosacījumi, advokātu un to klientu saziņas konfidencialitāte ir aizsargājama atbilstoši Savienības tiesībām.

71 Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 170. punktā savukārt ir secinājusi, ka, lai arī uzņēmuma štata jurista īpašās lomas atzīšana un saziņas ar viņu aizsardzība konfidencialitātes principa ietvaros šodien — 2004. gadā — ir izplatītāka nekā iepriekš minētā sprieduma lietā *AM & S Europe*/Komisija pasludināšanas laikā, tomēr dalībvalstu tiesībās nav iespējams identificēt vienotas vai acīmredzama vairākuma tendences šajā ziņā.

72 No pārsūdzētā sprieduma 171. punkta turklāt izriet, ka atbilstoši Pirmās instances tiesas veiktajam salīdzinošajam tiesību izvērtējumam, joprojām ir daudzas dalībvalstis, kurās uz uzņēmuma štata juristiem advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes aizsardzība netiek attiecināta. Turklāt daudzās dalībvalstīs uzņēmuma štata juristiem nav atļauts būt par advokātu kolēģijas locekļiem un līdz ar to tiem netiek piešķirts advokāta statuss.

73 Šajā ziņā *Akzo* un *Akcros* pašas ir atzinušas, ka dalībvalstu tiesību sistēmās nav konstatējama vispārēja tendence, kas liecinātu par uzņēmumā nodarbinātu advokātu pielīdzināšanu individuāli praktizējošiem advokātiem.

74 Līdz ar to no 27 Eiropas Savienības dalībvalstu tiesību sistēmām neizriet acīmredzama vairākuma tendence, kas liecinātu par uzņēmuma vai uzņēmumu grupas saziņas ar uzņēmumā nodarbinātu advokātu konfidencialitātes aizsardzību.

75 Šajos apstākļos — un pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju paustajam viedoklim — Nīderlandē pastāvošais tiesiskais režīms nevar tikt uzskatīts par tādu, kas liecina par jaunas attīstības tendences esamību dalībvalstīs, un tas nav arī atbilstošs apstāklis, novērtējot konfidencialitātes principa piemērojamību.

76 Tādējādi Tiesa uzskata, ka Eiropas Savienības dalībvalstīs pastāvošā juridiskā situācija pēdējo gadu laikā pēc iepriekš minētā sprieduma lietā *AM & S Europe*/Komisija pasludināšanas nav izmainījusies tādā mērā, lai būtu pamats uzskatīt, ka judikatūra varētu mainīties un uz uzņēmumā nodarbinātiem advokātiem varētu tikt attiecināta konfidencialitātes aizsardzība.

77 Pirmā argumenta pirmā daļa līdz ar to ir noraidāma.

b) Par pirmā argumenta otro daļu (Savienības tiesību sistēmas attīstība)

i) Lietas dalībnieku argumenti

78 *Akzo* un *Akcros* apgalvo, ka Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 172. un 173. punktā nav ņēmusi vērā Savienības tiesību attīstību, kas it īpaši radusies Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV L 1, 1. lpp.), spēkā stāšanās rezultātā.

79 *Akzo* un *Akcros* būtībā uzskata, ka aizliegto vienošanos jomā pastāvošo procesuālo tiesību normu "modernizācija" ir palielinājusi iekšējo juridisko konsultāciju nepieciešamību, kuru nozīmīgumu konkurences tiesību pārkāpumu novēršanas ietvaros nevajadzētu novērtēt par zemu, jo uzņēmumā nodarbinātie advokāti varot balstīties uz personiskām zināšanām par uzņēmumu un tā darbību.

80 *Akzo* un *Akcros* arī piebilst, ka Savienības konkurences tiesību pareizas piemērošanas nodrošināšanai vēlamo atbilstības programmu ieviešanas priekšnosacījums ir tāds, ka uzņēmuma vai uzņēmumu grupas saziņa ar uzņēmumā nodarbinātu advokātu var norisināties uzticamības gaisotnē.

81 Komisija uzskata, ka pārsūdzētajā spriedumā ietvertie Pirmās instances tiesas apsvērumi attiecībā uz *Akzo* un *Akcros* izvirzīto iebildumu nav saistīti ar kļūdu tiesību piemērošanā.

82 Komisija uzsver, ka Regulas Nr. 1/2003 noteikumi nekādi neietekmē advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes aizsardzības piemērojamību.

ii) Tiesas vērtējums

83 Kaut arī ar Regulu Nr. 1/2003 patiešām ir izdarīti daudzi grozījumi attiecībā uz Savienības konkurences tiesību jomā pastāvošajām procesuālo tiesību normām, tomēr ir arī jāteic, ka tajās nav nekādas norādes, kas varētu liecināt, ka to mērķis ir asimilēt individuāli praktizējošus advokātus un uzņēmumā nodarbinātus advokātus saistībā

ar saziņas konfidencialitātes aizsardzību, jo šis princips nekādā ziņā nav šīs regulas priekšmets.

84 No Regulas Nr. 1/2003 20. panta noteikumiem izriet, ka Komisija var veikt visas vajadzīgās pārbaudes uzņēmumos un to ietvaros pārbaudīt grāmatvedības dokumentus, kā arī citus darījumu dokumentus neatkarīgi no veida, kādā tie tiek uzglabāti, un jebkādā veidā iegūt šo grāmatvedības vai citu dokumentu kopijas vai izdarīt izrakstus no tiem.

85 Līdz ar to šajā regulā — tāpat kā Regulas Nr. 17 14. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā — Komisijas pilnvaras ir definētas plaši. Kā izriet no Regulas Nr. 1/2003 preambulas 25. un 26. apsvēruma, tā kā konkurences noteikumu pārkāpumu atklāšana kļūst arvien sarežģītāka, ir efektīvi jāaizsargā konkurence un, lai nodrošinātu pārbaužu efektivitāti, Komisijai ir jāpiešķir pilnvaras iekļūt jebkurās telpās, kurās var tikt turēti darījumu dokumenti, tajā skaitā mājokļos.

86 Tādējādi Regulā Nr. 1/2003 pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvotajam nav paredzēts uzņēmumā nodarbinātus advokātus saistībā ar to saziņas ar klientiem konfidencialitātes aizsardzību pielīdzināt advokātu birojā praktizējošiem advokātiem, bet ir paredzēts nostiprināt Komisijas izmeklēšanas pilnvaru apjomu, it īpaši saistībā ar dokumentiem, kas var būt šādu pasākumu priekšmets.

87 Līdz ar to arī konkurences tiesību jomā pastāvošo procesuālo tiesību normu izmaiņas, kas it īpaši izriet no Regulas Nr. 1/2003, nevar pamatot ar iepriekš minēto spriedumu lietā *AM & S Europe*/Komisija iedibinātās judikatūras izmaiņas.

88 Tādējādi arī pirmā argumenta otrā daļa ir noraidāma.

89 No tā izriet, ka pirmais otrā apelācijas sūdzības pamata ietvaros izvirzītais arguments ir noraidāms kopumā.

c) Par otrā argumenta pirmo daļu (tiesības uz aizstāvību)

i) Lietas dalībnieku argumenti

90 *Akzo* un *Akcros* apgalvo, ka pārsūdzētā sprieduma 176. punktā ietvertā Pirmās instances tiesas interpretācija attiecībā uz advokātu un to klientu saziņas aizsardzības piemērojamību samazina uzņēmumu tiesību uz aizstāvību aizsardzības līmeni. Proti, uzņēmumā nodarbināta advokāta sniegtajai juridiskajai konsultācijai nebūtu tāda pati nozīme un tā nebūtu tikpat lietderīga, ja uz uzņēmuma vai uzņēmuma grupas ietvaros notikušo saziņu ar šo advokātu netiktu attiecināta saziņas konfidencialitātes aizsardzība.

91 Komisija uzskata, ka pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvotajam Pirmās instances tiesas interpretācija attiecībā uz konfidencialitātes principa piemērojamību nekādi nav ietekmējusi tiesības uz aizstāvību.

ii) Tiesas vērtējums

92 Vispirms ir jāatgādina, ka tiesību uz aizstāvību ievērošana visās procedūrās, kuru rezultātā var tikt noteiktas sankcijas, it īpaši naudas sodi un kavējuma naudas, ir Savienības tiesību pamatprincips, kas vairākkārt ir uzsvērts Tiesas judikatūrā (skat. 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-194/99 P *Thyssen Stahl*/Komisija, *Recueil*, I-10821. lpp., 30. punkts; 2006. gada 29. jūnija spriedumu lietā C-289/04 P *Showa Denko*/Komisija, Krājums, I-5859. lpp., 68. punkts, un 2007. gada 8. februāra spriedumu lietā C-3/06 P *Groupe Danone*/Komisija, Krājums, I-1331. lpp., 68. punkts) un ir ietverts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 48. panta 2. punktā.

93 Ar šo iebildumu apelācijas sūdzības iesniedzējas vēlas pierādīt, ka tiesībām uz aizstāvību ir jāietver arī tiesības brīvi izvēlēties juridisko pārstāvi, kurš sniegs konsultāciju, nodrošinās aizstāvību un veiks pārstāvību, un ka advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes aizsardzība ir šo tiesību sastāvdaļa neatkarīgi no attiecīgā advokāta profesionālā statusa.

94 Šajā ziņā ir jānorāda, ka gadījumā, kad uzņēmums vēršas pie tā uzņēmumā nodarbinātā advokāta, tas sazinās nevis ar neatkarīgu trešo personu, bet gan ar personu, kas, neraugoties uz iespējamajām profesionālajām saistībām, kas izriet no šīs personas uzņemšanas advokatūrā, ir viens no šī uzņēmuma darbiniekiem.

95 Tāpat arī jāteic, ka, pat pieņemot, ka konsultācijas ar uzņēmumā nodarbinātiem advokātiem, kuriem ir darba tiesiskās attiecības ar attiecīgo uzņēmumu vai uzņēmumu grupu, ir tiesību uz konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību sastāvdaļa, tas neizslēdz, ka uzņēmumā nodarbinātu advokātu pakalpojumu izmantošanas gadījumā var būt piemērojami noteikti ar šīs profesijas veikšanu saistīti ierobežojumi un nosacījumi, kas nebūt nenozīmē, ka tiek pārkāptas tiesības uz aizstāvību. Tā, piemēram, uzņēmuma štata juristiem ne vienmēr ir iespējams pārstāvēt savu darba devēju visās valsts tiesās,

kaut arī šāda veida noteikumi ierobežo potenciālo klientu iespējas izvēlēties piemērotāko juridisko pārstāvi.

96 No šiem apsvērumiem izriet, ka visām personām, kuras vēlas izmantot advokāta pakalpojumus, ir jāakceptē šāda veida ierobežojumi un nosacījumi, kas pastāv attiecībā uz šīs profesijas veikšanu. Advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes aizsardzību reglamentējošie noteikumi ir daļa no šiem ierobežojumiem un nosacījumiem.

97 Līdz ar to iebildums par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu nav pamatots.

d) Par otrā argumenta otro daļu (tiesiskās drošības princips)

i) Lietas dalībnieku argumenti

98 *Akzo* un *Akcros* apgalvo, ka ar Pirmās instances tiesas sniegto vērtējumu tiek pārkāpts arī tiesiskās drošības princips, jo LESD 101. pants bieži tiek piemērots vienlaicīgi ar atbilstošiem valsts tiesību noteikumiem. Līdz ar to saziņas ar uzņēmumā nodarbinātiem advokātiem aizsardzība nevarot būt atkarīga no tā, vai pārbaudi veic Komisija vai valsts konkurences iestāde.

99 Komisija — tieši pretēji — norāda, ka, ja advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes princips, kas ir piemērojams tās veiktajās pārbaudēs, būtu definējams nevis Savienības līmenī, bet gan valsts tiesību līmenī, rastos sarežģītas un neskaidras situācijas attiecībā pret visām ieinteresētajām personām, kas savukārt apdraudētu tiesiskās drošības principu, uz ko norādījušas *Akzo* un *Akcros*.

ii) Tiesas vērtējums

100 Ir jāatgādina, ka tiesiskās drošības princips ir vispārējs Eiropas Savienības tiesību princips, kas it īpaši noteic, ka tiesiskajam regulējumam, kas rada privātpersonām nelabvēlīgas sekas, jābūt skaidram un precīzam un tā piemērošanai — tādai, ko attiecīgās personas var paredzēt (skat. 2005. gada 14. aprīļa spriedumu lietā C-110/03 Beļģija/Komisija, Krājums, I-2801. lpp., 30. punkts; 2007. gada 7. jūnija spriedumu lietā C-76/06 P *Britannia Alloys & Chemicals*/Komisija, I-4405. lpp., 79. punkts, un 2010. gada 14. janvāra spriedumu lietā C-226/08 *Stadt Papenburg*, Krājums, I-131. lpp., 45. punkts).

101 Lai varētu atbildēt uz saistībā ar šo principu izvirzīto iebildumu, ir jānorāda, ka Pirmās instances tiesas pārsūdzētajā spriedumā sniegtā interpretācija — saskaņā ar kuru uz uzņēmuma vai uzņēmumu grupas ietvaros notikušo saziņu ar uzņēmumā nodarbinātiem advokātiem Komisijas veiktas pārbaudes ietvaros saziņas konfidencialitātes aizsardzība nav attiecināma — nerada nekādas juridiskas neskaidrības attiecībā uz šīs aizsardzības piemērojamību.

102 Komisijas pilnvaras atbilstoši Regulai Nr. 17 un Regulai Nr. 1/2003 apjoma ziņā atšķiras no valsts līmenī veicamajām pārbaudēm. Šie divi procedūru veidi būtībā ir balstīti uz kompetences sadalījumu starp dažādām konkurences iestādēm. Noteikumi attiecībā uz advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes aizsardzību līdz ar to var

atšķirties atkarībā no šī kompetenču sadalījuma un ar to saistītajiem tiesiskajiem regulējumiem.

103 Tiesa šajā ziņā ir nospriedusi, ka Savienības tiesībās un valsts tiesībās konkurences jomā aizliegtās darbības tiek aplūkotas dažādos aspektos. LESD 101. un 102. pantā tās tiek aplūkotas šķēršļu, kas var rasties tirdzniecībai starp dalībvalstīm, perspektīvā, savukārt valsts tiesiskajā regulējumā tās aplūko, pamatojoties uz šim regulējumam piemītošajiem specifiskajiem apsvērumiem, un izvērtē aizliegtās darbības tikai šādā aspektā (šajā ziņā skat. 1992. gada 16. jūlija spriedumu lietā C-67/91 *Asociación Española de Banca Privada* u.c., *Recueil*, I-4785. lpp., 11. punkts).

104 Šādos apstākļos uzņēmumi, kuru telpas tiek pārmeklētas konkurences jomā veiktas izmeklēšanas ietvaros, var paredzēt savas tiesības un pienākumus attiecībā pret kompetentajām iestādēm un piemērojamajām tiesībām, kā, piemēram, attiecībā uz dokumentu, kas var tikt izņemti šīs izmeklēšanas gaitā, apstrādi un jautājumu par to, vai attiecīgie uzņēmumi ir tiesīgi atsaukties uz saziņas ar uzņēmumā nodarbinātu advokātu konfidencialitātes aizsardzību. Līdz ar to uzņēmumi var orientēties, ņemot vērā šo iestāžu kompetenci un to attiecīgās pilnvaras attiecībā uz dokumentu izņemšanu.

105 Tādējādi tiesiskās drošības princips neparedz abu šo iepriekš minēto procedūru ietvaros izmantot identiskus kritērijus attiecībā uz advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes aizsardzību.

106 Līdz ar to, Komisijas veiktas izmeklēšanas ietvaros saziņas aizsardzību attiecinot tikai uz saziņu ar advokātu birojā praktizējošiem advokātiem, nekādi netiek pārkāpts princips, uz kuru ir norādījušas *Akzo* un *Akcros*.

107 Tādēļ ar tiesiskās drošības principu saistītais iebildums nav pamatots.

108 No tā izriet, ka otrais apelācijas sūdzības pamats ir jānoraida pilnībā.

3. Par trešo apelācijas sūdzības pamatu

a) Lietas dalībnieku argumenti

109 *Akzo* un *Akcros* pakārtoti norāda, ka ar Pirmās instances tiesas vērtējumu, kopumā ņemot, tiek pārkāpti valsts procesuālās autonomijas un kompetenču sadalījuma principi.

110 *Akzo* un *Akcros* precizē, ka valsts procesuālās autonomijas princips šajā jomā ir atspoguļots Regulas Nr. 1/2003 22. panta 2. punktā. Savienības likumdevējs esot tieši norādījis, ka pat tajos gadījumos, kad izmeklēšana tiek veikta pēc Komisijas pieprasījuma, lai konstatētu LESD 101. vai 102. panta pārkāpumu, valsts konkurences

iestādes darbiniekiem savas pilnvaras ir jāīsteno saskaņā ar savas valsts tiesību aktiem. Likumdevējs neesot sniedzis saskaņotu advokāta un tā klienta saziņas konfidencialitātes principa definīciju, un tas nozīmējot, ka dalībvalstis saglabā tiesības noteikt šo konkrēto tiesību uz aizstāvību aizsardzības aspektu.

111 Komisija apgalvo, ka pārsūdzētajā spriedumā nav pieļauts trešajā apelācijas sūdzības pamatā minēto principu pārkāpums. Valsts procesuālās autonomijas princips reglamentējot gadījumus, kad dalībvalstu tiesām un valsts pārvaldes iestādēm ir jāpiemēro Savienības tiesības, bet tas nav piemērojams tad, ja runa ir par pašu iestāžu darbības tiesisko ierobežojumu noteikšanu.

112 Komisija no tā secina, ka, visā Savienībā nosakot vienotu advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes piemērošanas jomu attiecībā uz procedūrām saistībā ar LESD 101. vai 102. panta pārkāpumu konstatēšanu, Pirmās instances tiesa ir pareizi piemērojusi iepriekš minēto spriedumu lietā *AM & S Europe*/Komisija. Līdz ar to neesot pārkāpts arī kompetenču sadalījuma princips.

b) Tiesas vērtējums

113 Vispirms ir jāatgādina, ka atbilstoši valsts procesuālās autonomijas principam, ja attiecīgajā jautājumā nav Savienības tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka kompetentās tiesas un jāparedz sīki procesuāli noteikumi prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās (šajā ziņā skat. 1976. gada 16. decembra spriedumu lietā 33/76 *Rewe*,

Recueil, 1989. lpp., 5. punkts; 1990. gada 19. jūnija spriedumu lietā C-213/89 *Factortame* u.c., *Recueil*, I-2433. lpp., 19. punkts; 1995. gada 14. decembra spriedumu lietā C-312/93 *Peterbroeck*, *Recueil*, I-4599. lpp., 12. punkts, kā arī 2003. gada 11. septembra spriedumu lietā C-13/01 *Safalero*, *Recueil*, I-8679. lpp., 49. punkts).

114 Tomēr šajā lietā Tiesai ir jāizvērtē tāda lēmuma likumīgums, kuru Eiropas Savienības iestāde pieņēmusi, pamatojoties uz Savienības līmenī pieņemtu tiesisko regulējumu, kurš turklāt nekādi nav saistīts ar valsts tiesībām.

115 Advokātu un to klientu saziņas konfidencialitātes principa vienota interpretācija un piemērošana Savienības līmenī ir nepieciešama, lai pārbaudes, ko Komisija veikusi procedūru aizliegtu vienošanos jomā ietvaros, varētu norisināties vienlīdzīgas attieksmes apstākļos attiecībā pret attiecīgajiem uzņēmumiem. Ja tas tā nebūtu, tādu valsts tiesību noteikumu vai jēdzienu izmantošanas rezultātā, kas ir kādas dalībvalsts tiesību aktu sastāvdaļa, varētu tikt apdraudēta Savienības tiesību vienotība. Šīs tiesību sistēmas vienota interpretācija un piemērošana nevar būt atkarīga no pārbaudes veikšanas vietas un iespējamajām valsts tiesību īpatnībām.

116 Attiecībā uz kompetences sadalījuma principu ir jāteic, ka konkurences jomā pastāvošās procesuālo tiesību normas, kā, piemēram, Regulas Nr. 17 14. pantā un Regulas Nr. 1/2003 20. pantā paredzētās, ir daļa no noteikumiem, kas ir vajadzīgi iekšējā tirgus darbības nodrošināšanai un kuru pieņemšana atbilstoši LESD 3. panta 1. punkta b) apakšpunktam ir ekskluzīvā Savienības kompetencē.

117 Saskaņā ar LESD 103. panta noteikumiem Savienība pieņem attiecīgas regulas vai direktīvas, kas vajadzīgas, lai īstenotu LESD 101. un 102. pantā izklāstītos principus attiecībā uz uzņēmumiem piemērojamajiem konkurences tiesību noteikumiem. Šajā

kompetencē tostarp ietilpst šajos pantos noteikto aizliegumu ievērošanas nodrošināšana, piemērojot naudas sodus un kavējuma naudu, un Komisijas funkciju noteikšana, piemērojot šos iepriekš minētos tiesību noteikumus.

118 Šim mērķim LESD 105. pantā ir paredzēts, ka Komisija nodrošina LESD 101. un 102. pantā izklāstīto principu piemērošanu un izmeklē gadījumus, kad ir aizdomas par šo principu pārkāpumiem.

119 Kā savu secinājumu 172. punktā norādījusi ģenerāladvokāte, Komisijas kā Eiropas konkurences iestādes rīkotajās pārbaudēs valsts tiesības tiek piemērotas tikai tiktāl, ciktāl dalībvalstu iestādes tai sniedz savu palīdzību, it īpaši ja, izmantojot tiešu spēku, ir jāpārvar attiecīgo uzņēmumu pretestība saskaņā ar Regulas Nr. 17 14. panta 6. punktu vai Regulas Nr. 1/2003 20. panta 6. punktu. Turpretī to, kādus dokumentus, t.sk., darījuma dokumentus, Komisija drīkst pārbaudīt un kopēt konkurences pārkāpumu pārbaudes procedūras ietvaros, nosaka vienīgi Savienības tiesību normas.

120 Līdz ar to nav iespējams atsaukties nedz uz valsts procesuālās autonomijas principu, nedz uz kompetenču sadalījuma principu, lai apstrīdētu Komisijas pilnvaras attiecīgajā jomā.

121 Tādējādi arī trešais apelācijas sūdzības pamats nevar tikt atbalstīts.

122 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka apelācijas sūdzība nav pamatota.

VI — Par tiesāšanās izdevumiem

123 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz Reglamenta 118. pantu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest *Akzo* un *Akcros* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tām spriedums ir nelabvēlīgs, tām ir jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas radušies šajā tiesvedībā. Tā kā *Akzo* un *Akcros* apelācijas sūdzību ir iesniegušas kopā, tām šie tiesāšanās izdevumi ir jāatlīdzina solidāri.

124 Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, Īrija, kā arī Nīderlandes Karaliste kā personas, kas iestājušās lietā tiesvedībā Tiesā, saskaņā ar Reglamenta 69. panta 4. punkta pirmo daļu sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.

125 Pēc analoģijas piemērojot Reglamenta 69. panta 4. punkta trešo daļu, pārējie lietas dalībnieki, kas ir iestājušies lietā apelācijas sūdzības atbalstam un kuriem spriedums ir bijis nelabvēlīgs, sedz savus tiesāšanās izdevumus paši.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nosprież:

1) apelācijas sūdzību noraidīt;

2) Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, Īrija, kā arī Nīderlandes Karaliste sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas;

3) ***Conseil des barreaux européens, Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten, European Company Lawyers Association, American Corporate Counsel Association (ACCA) — European Chapter*** **un** ***International Bar Association*** **sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas;**

4) ***Akzo Nobel Chemicals Ltd.*** **un** ***Akcros Chemicals Ltd.*** **solidāri atlīdzina tiesāšanās izdevumus.**

[Paraksti]